

METODICKÉ POKYNY K LEKCI 2

BASIC CZECH I

**Ana Adamovičová
Darina Ivanovová**

KAROLINUM

Otázky JAKÝ, KTERÝ, ČÍ, KOLIK – téma POKOJ; ČAS + POČASÍ (na webu)

V této lekci se pomocí otázek *jaký, -á, -é, který, -á, -é*, ukazovacích zájmen *ten, ta, to* a základní číslovky *jeden, jedna, jedno* prohlubují znalosti o rozlišení a správném užití gramatického rodu v češtině. Před výkladem je vhodné znovu si zopakovat slovíčka z tabulky na s. 28.

TEXT MŮJ POKOJ (s. 36)

Text doporučujeme číst až po probrání přídavných jmen a frází *Líbí se mi / Mám rád/a*. V odpovědích na otázky k textu (cvičení 1), např. *Jaký je pokoj?*, je třeba zdůraznit, že stačí říct *Je velký a světlý*, případně *Pokoj je...* Na text je možné navázat poslední stránkou lekce *Nábytek a zařízení bytu* (s. 59) a zeptat se studentů, co se jim na obrázku líbí a co ne. Zde např. u obrazu můžeme doplnit slova *abstraktní, figurální*, u koberce *klasický, perský* apod. Je také vhodné zmínit, že *zařízený byt* znamená byt s nábytkem.

OTÁZKY JAKÝ, JAKÁ, JAKÉ A KTERÝ, KTERÁ, KTERÉ (s. 38)

Výklad o tvrdých a měkkých přídavných jménech se opírá o výše uvedené otázky. Slova cizího původu většinou mají měkké zakončení (*moderní, kompetentní, elegantní, inteligentní*). Pro předcházení negativnímu transferu je třeba vyzdvihnout věty: *Jaký je rozdíl? Jaké je tvoje telefonní číslo? Jaká je tvoje adresa?*, v nichž angličtina užívá zájmeno *what*.

Cvičení 2 (s. 39), cvičení 4 (s. 40)

V každém sloupečku jsou jedno až dvě známá adjektiva, zbytek významů nových slov je vhodné nechat studenty hádat.

Další doporučená aktivita ve třídě: nadiktujte 5 až 10 adjektiv (M, F, N), která studenti mají zkompletovat se substantivy. Stejně cvičení je možné dělat i obráceně, tj. zadat substantiva, která studenti zkompletují s adjektivy.

BARVY – OVOCE – MÁM RÁD/A – LÍBÍ SE MI (s. 42, 43)

V příkladech jsou barvy uvedeny v ženském rodě (žlutá barva), zdůrazníme však též plurálovou koncovku (*barvy* – v záhlaví) a výskyt pouze singuláru u slova *ovoce* (Které ovoce?). Klademe co nejvíc otázek, např. *Která barva je hezká / teplá / studená? Které barvy se vám líbí?, Které ovoce máte rádi?*

Zde nenápadně procvičujeme také plurálové koncovky (studenti si je velmi lehce osvojují). Jednak se v odpovědi na otázku *Které barvy se vám líbí?* často snaží říct *Mám rád/a / Líbí se mi všechny barvy*, jednak je možné po studentech opakovat ovoce v plurálu: *Mám rád/a banány, mandarinky, hrušky, švestky, jablka*.

K frázím *líbí se mi* (to, co vidím, slyším, resp. pozoruju, vnímám) a *mám rád/a* (spjaté se „srdcem“ a „žaludkem“) doporučujeme přidat *chutná mi* (cvičení naleznete v doplňkových materiálech na webu). Je zřejmě vhodnější před *mít rád/a* na samém začátku upřednostnit tuto frázi, která se navíc pojí s nominativem, též kvůli zamezení výskytu běžného zlozvyku **mám rád/a cestovat*. Z hlediska percepce a produkce by možná bylo lepší frázi *mít rád*

více procvičovat až po dostatečném zvládnutí *rád/a obědvám, vařím, nakupuju* (L4), čímž se spirálovitě ještě jednou vrátíme k procvičení akuzativu, a to jak v singuláru, tak v plurálu, jehož výkladu se v L4 již plně věnujeme.

Další doporučená aktivita ve třídě (po zvládnutí názvů barev a celé palety adjektiv): studenti si vyberou jeden předmět v místnosti, se kterým se identifikují a popisují jej v 1. osobě. Popisují jeho vzhled, velikost, barvu, kvalitu a pozici. Ostatní poslouchají a odhadují, o který předmět se jedná. Příklad: Jsem velký, trochu špinavý, ale bílý. Jsem drahý. Jsem vepředu. (tabule)

TEN, TA, TO; JEDEN, JEDNA, JEDNO (s. 44)

Zde je potřeba zdůraznit dva významy zájmena *to*, jež je jednak ukazovací zájmeno u neuter (*to auto*), jednak má deiktickou funkci (*to je*). Studenti často mají tendenci říkat **Ten je dům, *ta je kniha*. Znovu připomeneme seznamovací fráze: *To je Petr / Monika*, otázku *Co to je?* – *To je pokoj, to je lampa, to je křeslo*. Zdůrazníme také, že je adjektivum po zájmenu *to* vždy v neutru: *To je zajímavé*.

Se správným užitím zájmena *to* souvisí často se opakující chyba: *To je můj pokoj. *To je velký* (více k tomu na s. 37).

OTÁZKA ČÍ (s. 45)

Přikláníme se k použití tvarů *moje, tvoje* pro feminina i neutra, jsou mnohem praktičtější a analogicky se vážou k tvarům *naše, vaše*. Existenci tvarů *má, tvá, mé, tvé* je třeba jen zmínit.

Cvičení 12 (s. 46)

Toto cvičení je věnováno přechýleným tvarům v češtině. Je třeba zopakovat přípony pro tvorbu substantiv *-ka, -(k)yně* a *-ová* pro tvorbu ženských příjmení a ještě jednou zdůraznit, že v případě adjektivního tvaru příjmení používáme pro ženský rod adjektivní rodovou koncovku *-á* (studenti někdy mají tendenci tvořit tvary jako **Černýová*).

Cvičení 16 (s. 49)

Toto cvičení je zaměřeno na procvičení základních číslovek, sčítání, posléze otázek *který* a *jaký*, tj. přídavných jmen. Datum probereme v L3, takže datum narození (13. 5. 1980) zde zatím budeme číst *třináct pět jedna devět osm nula*. Upozorníme ale na skutečnost, že se k správnému datu dostaneme v další lekci. V odpovědích na otázky na s. 51 se vyskytují tvrdá a měkká adjektiva. Ještě jednou připomeneme, že většina adjektiv cizího původu má měkké zakončení s výjimkou adjektiv majících příponu *-ský* a *-cký*.

Další doporučená aktivita ve třídě: tip na cvičení BINGO – studenti si vyberou 5 čísel v daném rozmezí (např. 0–20) a napíší je na papír (pouze cifry). Vyučující čte v libovolném pořadí číslovky a studenti škrtnají svá čísla, která zazněla. Vyhrává ten, kdo má jako první vyškrtnaná všechna čísla.

OTÁZKA KOLIK (s. 52)

Po vysvětlení odpovědi na otázku *Kolik je hodin?* – *Je jedna hodina, Jsou dvě / tři / čtyři hodiny, Je pět hodin* je dobré ještě důkladně probrat tabulku na konci stránky. Studenti si jednak zapamatují, že po číslovkách 2, 3, 4 používáme plurál (nominativ nebo akuzativ, zde zase zmíníme koncovku plurálu), od 5 výš genitiv plurálu, který je u feminin a neuter nulový (5 hodin, 5 piv). Toto velmi důležité gramatické pravidlo, praktické pro každodenní konverzaci, si většina studentů osvojí poměrně rychle.

SLOVESO MÍT, FRÁZE SE SLOVESEM MÍT, MÍT RÁD/A (s. 54, 55)

Tvoříme co nejvíc příkladů, včetně frází se slovesem *mít*. Je dobře zde znovu zopakovat frázi *Jak se máte?*

Při procvičování fráze *mít rád* je vhodná příležitost pro vysvětlení rozdílů mezi tvary *oni* a *ony*, resp. *rádi* a *rády*. Je třeba zdůraznit rodové zakončení tvarů *rád/a/i/y* a rozdíl mezi vykáním (*máte rád/a*) a množným číslem (*máte rádi/y*). Rusky mluvící studenti budou mít tendenci používat *máte rádi* také při vykání. Tyto jevy jsou názorně prezentovány v dialogích pod tabulkou.

Cvičení 24 (s. 58)

Při popisu pokoje studenti vycházejí z textu *Můj pokoj* a otázky *Kde*. Je zde namístě poznámka, že se některá adverbia mohou vyskytovat také jako předložky (*blízko, vedle, naproti*), použijeme-li je však jako předložky, forma substantiva se pak změní! Soustavně je třeba studenty vést k tomu, aby v počátečních stádiích ovládní češtiny produkovali jednoduché věty, v nichž adverbium bude vždy navazovat na nominální část věty předchozí: *To je můj pokoj. Nalevo je stůl, vedle je postel, vzadu je knihovna, naproti je křeslo, nahoře je lampa* apod. Při popisu pokoje se zcela určitě vyskytnou chyby v použití akuzativu, opravy prací jsou tedy přípravou na další lekci, v níž se probírá akuzativ sg.

Další doporučené aktivity ve třídě: vyučující čte lehký fiktivní popis a studenti podle něj malují, pak porovnávají výsledky a vzájemně si kladou otázky *Kde je...?*

Popis pokoje je možné aplikovat na popis třídy; doporučení – vysvětlit rozdíl *pokoj / místnost (třída)*.